

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

КРАВЧУК ВІТАЛІЙ ЛЕОНТІЙОВИЧ

УДК 342.9:351:323.266(043.3)

ВПЛИВ ЧУТОК НА АДМІНІСТРАТИВНИЙ БЛАГОУСТРІЙ ДЕРЖАВИ

Спеціальність 12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Тернопіль – 2026

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано у Приватному вищому навчальному закладі «Університет сучасних знань».

Науковий керівник: доктор юридичних наук, професор,
Банах Сергій Володимирович,
Західноукраїнський національний університет,
декан юридичного факультету

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, професор,
член-кореспондент НААН України,
заслужений юрист України,
Курило Володимир Іванович,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України,
завідувач кафедри адміністративного
та фінансового права

доктор наук з державного управління,
кандидат юридичних наук, професор,
Биркович Тетяна Іванівна,
Київський національний університет
культури і мистецтв,
професор кафедри філософії і педагогіки

Захист відбудеться 20 березня 2026 року о 10 годині 00 хвилин на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 58.082.04 у Західноукраїнському національному університеті за адресою: 46009, м. Тернопіль, вул. Львівська, 11а, зал засідань.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Західноукраїнського національного університету за адресою: 46009, м. Тернопіль, вул. Сергія Короля, 4.

Автореферат розіслано 17 лютого 2026 року.

**Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради**

В. М. Слома

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. У сучасному світі інформація є не менш цінним ресурсом, ніж матеріальні чи фінансові ресурси. Вона здатна впливати на суспільні настрої, формувати ставлення громадян до влади, інституцій та рішень органів державного управління. У цьому контексті особливої уваги заслуговує феномен чуток – неофіційної, часто неперевіреної інформації, що стрімко поширюється у суспільстві і здатна викликати значні наслідки в адміністративній, соціальній та політичній сферах.

Проблематика чуток як соціального та комунікативного явища досліджується у таких науках, як соціологія, психологія, політологія, інформаційна безпека та навіть економіка. Проте в адміністративно-правовій площині це питання залишається недостатньо розробленим. Зокрема, мало досліджено, яким чином поширення чуток може впливати на ефективність управлінських рішень, реалізацію державної політики, довіру до органів влади та функціонування системи публічного управління загалом.

Чутки можуть як сприяти формуванню суспільного консенсусу, так і провокувати соціальну напругу, дестабілізувати державні інститути, породжувати масову паніку, підривати легітимність влади. У цьому аспекті вони виступають інструментом як стихійного, так і цілеспрямованого впливу на адміністративний устрій держави. Особливо загрозливими стають чутки в умовах політичної нестабільності, воєнного стану, реформування системи державного управління, пандемій чи інших кризових ситуацій, коли суспільство найбільш вразливе до маніпулятивного впливу.

Актуальність обраної теми зумовлена й новими реаліями цифрової доби: соціальні мережі, месенджери, блоги й інші інструменти електронної комунікації значно пришвидшили обіг інформації. Це сприяло розширенню каналів поширення чуток, збільшенню їх впливу та ускладненню процесу верифікації достовірної інформації. У такому інформаційному середовищі особливо важливо вивчати механізми формування, поширення та впливу чуток, а також їх роль у підриві або, навпаки, зміцненні адміністративного устрою держави.

Окрему загрозу становить використання чуток як інструменту інформаційно-психологічних операцій – як з боку недобросовісних політичних учасників, так і зовнішніх суб'єктів, зацікавлених у дестабілізації державного управління. Через чутки може дискредитуватися діяльність органів влади, саботуватися важливі адміністративні реформи, знижуватися громадська довіра, що зрештою призводить до послаблення інституційної спроможності держави.

Отже, комплексне дослідження феномену чуток у контексті впливу на адміністративний благоустрій держави дозволяє не лише заповнити прогалину в науковому знанні, але й виробити практичні рекомендації для органів державної влади щодо протидії деструктивному інформаційному впливу, зміцнення довіри громадян та підвищення ефективності державного управління.

Окрім цього, актуальність теми підтверджується й необхідністю розробки сучасних підходів до інформаційної політики держави, яка повинна бути спрямована не лише на донесення офіційної інформації, але й на запобігання

поширенню маніпуляцій, фейків та чуток, що можуть негативно впливати на соціальну стабільність та адміністративну ефективність.

Для формування теоретичних основ дослідження впливу чуток на адміністративний благоустрій держави в роботі було використано наукові праці таких дослідників, як: С. В. Адамчук, М. І. Бабкіна, Н. О. Васюк, Л. А. Гаєвська, О. М. Гумін, О. А. Дегтяр, Л. І. Демчина, О. Д. Довгань, О. С. Дяковський, К. В. Животова, І. І. Залєвська, О. О. Карпенко, Г. П. Клімова, О. І. Косілова, І. Б. Котерлін, А. О. Крупнова, І. П. Кушнір, А. Ю. Лаутар, В. В. Лук'янова, О. Г. Мазур, Л. О. Мамчур, І. П. Мігус, Л. В. Новікова, О. А. Осмольська, Ю. С. Павлова, А. В. Пазюк, Н. В. Пахота, Є. В. Пряхін, І. В. Рейтерович, Л. І. Рудник, О. М. Солодка, Л. Є. Смола, В. В. Стебловський, В. В. Таран, О. В. Тріщук, Г. І. Удренас, Л. О. Чернишова, О. А. Юркова та інших.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Дисертаційне дослідження виконано у межах загальнодержавних стратегічних документів, які визначають пріоритети розвитку інформаційної політики, забезпечення національної безпеки, реформування публічного управління та удосконалення адміністративно-правових механізмів реагування на інформаційні загрози. Зокрема, дослідження проводилося в контексті реалізації положень Стратегії інформаційної безпеки, затвердженої Указом Президента України від 28 грудня 2021 року № 685/2021, Стратегії воєнної безпеки України, затвердженої Указом Президента України від 25.03.2021 р. № 121/2021, Стратегії цифрового розвитку інноваційної діяльності України на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2025–2027 роках (Розпорядження Кабінету Міністрів України від 31.12.2024 р. № 1351-р).

Мета і завдання дослідження. *Метою* дисертації є дослідження впливу чуток на адміністративний благоустрій держави.

Для досягнення зазначеної мети в дисертації необхідно вирішити такі наукові завдання:

- розкрити значення інформації у формуванні адміністративного благоустрою держави;
- проаналізувати правове регулювання інформаційного простору в Україні, зокрема з урахуванням особливостей інформаційної безпеки в умовах сучасних загроз;
- визначити основні джерела, чинники та передумови виникнення й поширення чуток у публічному управлінні та суспільстві загалом;
- сформулювати поняття чуток у правовій площині, окреслити їх різновиди та означити функції, які вони виконують у суспільстві;
- охарактеризувати зміст та структуру адміністративно-правового механізму протидії дезінформації у контексті забезпечення стабільності державного управління;
- дослідити особливості юридичної відповідальності за поширення дезінформації, у тому числі чуток, що завдають шкоди публічному порядку, авторитету органів влади, національній безпеці;
- виявити проблемні аспекти функціонування системи протидії дезінформації та запропонувати шляхи підвищення її ефективності;

– проаналізувати зарубіжний досвід правового реагування на інформаційні загрози та оцінити можливості його адаптації до українських реалій.

Об'єктом дослідження є суспільно-правові відносини, що формуються під впливом недостовірної або неперевіреної інформації (чутки).

Предметом дослідження є вплив чуток на адміністративний благоустрій держави.

Методи дослідження. Методологічною основою дисертаційної роботи стали загальнонаукові та спеціально-правові методи наукового пізнання, що дозволили комплексно дослідити вплив чуток на адміністративний благоустрій держави. Використання історико-правового методу дало змогу проаналізувати роль інформації в історичному контексті становлення системи державного управління та адміністративного благоустрою (*підрозділ 1.1.*). Формально-юридичний метод застосовано для дослідження нормативно-правових актів, що регулюють інформаційний простір держави, включаючи визначення меж правової відповідальності за поширення дезінформації (*підрозділи 1.2., 2.2.*). Метод аналізу та синтезу дозволив глибше дослідити джерела, причини виникнення та механізми поширення чуток, а також виявити їх вплив на державу й соціум (*підрозділ 1.3.*). Догматичний метод використано при дослідженні доктринальних підходів до визначення поняття чуток, їх класифікації, а також вивченні функцій, які вони виконують у суспільстві та правовій системі (*підрозділ 1.4.*). Системний та структурно-функціональний методи були використані при вивченні механізму адміністративно-правового забезпечення протидії чуткам та при визначенні взаємодії суб'єктів у сфері інформаційної безпеки (*підрозділ 2.1.*). Теоретико-прогностичний метод і метод абстрагування використано для формування перспективних напрямів підвищення ефективності протидії дезінформації на державному рівні (*підрозділ 3.1.*). Порівняльно-правовий метод застосовано для аналізу міжнародного досвіду правового регулювання інформаційного простору, зокрема методів протидії поширенню чуток і фейків у публічному управлінні (*підрозділ 3.2.*). Метод моделювання було застосовано для розроблення й обґрунтування пропозицій щодо удосконалення адміністративно-правового реагування на чутки та дезінформацію в умовах гібридних загроз.

Наукова новизна одержаних результатів. Дисертація є одним із перших комплексних досліджень в українській юридичній науці, присвячених аналізу впливу чуток на адміністративний благоустрій держави. Наукова новизна одержаних результатів виявляється у низці положень і висновків, які виносяться на захист:

вперше:

– сформульовано авторське визначення поняття «адміністративний благоустрій», як комплекс системно організованих управлінських заходів, що здійснюються органами публічної адміністрації, з метою формування доступних, необхідних та дієвих правових відносин між особою, громадою, суспільством з однієї сторони та владним суб'єктом з іншої;

– обґрунтовано, що зміст і структура механізму адміністративно-правового забезпечення протидії чуткам охоплює поєднання нормативно-правових засад, організаційно-інституційних елементів та практичних заходів реалізації;

– запропоновано оптимальний підхід до удосконалення інституційного механізму протидії дезінформації, що полягає у посиленні статусу та розширенні функціональних можливостей Центру протидії дезінформації при РНБО, закріпивши його як головний координаційний орган у сфері боротьби з дезінформацією та інформаційними загрозами з одночасним визначенням чіткого розподілу повноважень між іншими органами державної влади. Такий крок сприятиме не лише підвищенню ефективності протидії деструктивним інформаційним впливам, а й забезпечить стабільність адміністративного благоустрою держави;

удосконалено:

– наукову позицію щодо формування мети, відповідно до якої органи публічної адміністрації застосовують інформацію для: прийняття управлінських рішень; контролю за виконанням рішень та дотриманням законності; підвищення прозорості діяльності та інформування громадськості; надання адміністративних послуг;

– бачення про особливе значення у сфері адміністративно-правового регулювання інформаційного простору, що полягає у запровадженні чітких юридичних обмежень щодо поширення неправдивої інформації, зокрема чуток, які можуть використовуватися як інструмент впливу на громадську думку, дестабілізацію управлінських процесів та підриву авторитету державної влади;

– аргументи на користь висновку, що джерела та причини виникнення чуток мають комплексний і взаємопов'язаний характер, оскільки зумовлені поєднанням інформаційних, психологічних, соціальних та політичних чинників;

– уявлення про перспективи адаптації зарубіжного досвіду до українських реалій у сфері протидії дезінформації, при цьому акцентовано на важливості врахування національної правової специфіки та рівня інституційної спроможності органів влади;

набули подальшого розвитку:

– визначення поняття «інформація у сфері публічного управління» як сукупність відомостей, необхідних для забезпечення ефективного функціонування органів державної влади та місцевого самоврядування, прийняття управлінських рішень, організації та контролю діяльності у різних сферах суспільного життя. Вона є важливим ресурсом, який забезпечує взаємодію між органами публічної адміністрації та суспільством, сприяє підвищенню ефективності державного управління та розвитку демократії;

– висновок про те, що правове регулювання інформаційного простору становить собою комплексний і динамічний процес, який охоплює широкий спектр суспільно значущих аспектів, зокрема забезпечення свободи вираження поглядів, гарантування права на доступ до публічної інформації, охорону персональних даних, а також протидію кіберзлочинності й поширенню недостовірної інформації;

– позиція, що у правовій площині чутки слід розглядати як неофіційні повідомлення непідтвердженої або частково підтвердженої достовірності, що поширюються в неформальному спілкуванні та впливають на громадську думку й соціальні настрої. У сфері державного управління вони набувають правового значення, оскільки можуть порушувати публічний порядок, впливати на довіру до органів влади та створювати юридичні ризики для реалізації адміністративних рішень;

– розуміння специфіки юридичної відповідальності за поширення дезінформації, що полягає в її багаторівневому характері, який поєднує превентивні, захисні та каральні функції, створюючи ефективний правовий механізм протидії інформаційним загрозам та підтримання стабільності публічного та державного порядку.

Практичне значення одержаних результатів визначається тим, що викладені у ньому висновки та рекомендації можуть бути використані в:

– науково-дослідній діяльності – для подальших наукових досліджень у сфері адміністративного права та інформаційного права щодо впливу інформаційних явищ (зокрема чуток) на діяльність органів публічної адміністрації та формування суспільної безпеки;

– нормотворчій діяльності – при розробленні та вдосконаленні нормативно-правових актів, спрямованих на протидію поширенню недостовірної інформації, що може негативно впливати на стан адміністративного благоустрою та публічний порядок у державі;

– правозастосовній діяльності – для підвищення ефективності дій органів публічної адміністрації у сфері інформаційного реагування, управління кризовими комунікаціями, забезпечення громадського порядку та недопущення деструктивного впливу чуток на управлінські процеси;

– освітньому процесі закладів вищої освіти – для розробки навчальних програм, навчально-методичних комплексів, монографій, навчальних посібників та підручників із дисциплін «Адміністративне право», «Актуальні питання адміністративного права та процесу», «Інформаційне право».

Особистий внесок здобувача. Дисертація у повному обсязі, з усіма науковими дослідженнями, узагальненнями та результатами, є самостійним напрацюванням здобувача.

Апробація результатів дисертації. Результати дисертаційного дослідження оприлюднено на науково-практичних конференціях: VII Міжнародній науково-практичній конференції «Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії та міжнародний досвід» (м. Тернопіль, 28 квітня 2023 р.); VIII Міжнародній науково-практичній конференції «Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії та міжнародний досвід» (м. Тернопіль, 19–20 квітня 2024 р.); VII Міжнародній науковій студентській конференції «Правова система України в умовах європейської інтеграції: погляд студентської молоді» (м. Тернопіль, 15 травня 2024 р.); III Міжнародній науковій конференції «Технології та суспільство: взаємодія, вплив, трансформація» (м. Львів, 17 січня 2025 р.); IV Міжнародній науковій конференції «Теорія модернізації в контексті сучасної світової науки» (м. Мукачево, 24 січня 2025 р.);

VIII Міжнародній науково-практичній конференції «Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії та міжнародний досвід» (м. Тернопіль, 2–3 травня 2025 р.).

Публікації. Основні положення та результати дослідження відображені в 11 наукових публікаціях, з-поміж яких 4 статті опубліковано у фахових наукових виданнях України, 1 стаття – у виданні іноземної держави та 6 тез доповідей на міжнародних конференціях.

Структура і обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, які об'єднують вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Повний обсяг дисертаційної роботи становить 240 сторінок, з яких 203 сторінки основного тексту. У роботі наведено 4 додатки. Список використаних джерел складається зі 179 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертації, встановлено її зв'язок із науковими програмами, планами, темами, грантами, визначено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, охарактеризовано методи, які використано в роботі, розкрито наукову новизну, практичне значення одержаних результатів, аргументовано особистий внесок здобувача, наведено відомості про апробацію результатів дисертації, анонсовано структуру роботи, зазначено її обсяг.

Розділ 1 «Теоретико-правові засади дослідження феномена чуток» складається з чотирьох підрозділів, у яких розкрито значення інформації у формуванні адміністративного благоустрою держави, проаналізовано правове регулювання інформаційного простору в Україні, зокрема з урахуванням особливостей інформаційної безпеки в умовах сучасних загроз, визначено основні джерела, чинники та передумови виникнення й поширення чуток у публічному управлінні та суспільстві загалом, сформульовано поняття чуток у правовій площині, окреслено їх різновиди та означено функції, які вони виконують у суспільстві.

У *підрозділі 1.1. «Роль інформації у формуванні адміністративного благоустрою держави»* з'ясовано, що сучасна система публічного управління неможлива без ефективного використання інформації. Вона є ключовим ресурсом, що забезпечує належне функціонування органів влади, сприяє підвищенню прозорості, відповідальності та результативності їхньої роботи. Зважаючи на важливість інформації в управлінських процесах, її якість та доступність безпосередньо впливають на ефективність діяльності органів публічної адміністрації.

Для всебічного розуміння ролі інформації у процесах формування адміністративного благоустрою держави зроблено детальний аналіз змісту понять «інформація» та «адміністративний благоустрій держави», адже саме через уточнення їх змістовного наповнення окреслено механізми, за допомогою яких інформація (зокрема – чутки) впливає на адміністративні рішення, ефективність управління та суспільне сприйняття державної політики.

Акцентовано увагу на тому, що розвиток сучасних інформаційно-комунікативних технологій сприяє більш ефективному використанню інформації у державному управлінні. Але, окрім позитивних аспектів, інформація може мати і негативний вплив на адміністративний благоустрій держави. Основними загрозами є: 1) дезінформація – недостовірна інформація, поширювана через соціальні мережі та інші канали, може викликати паніку, підривати довіру до влади та провокувати соціальну напругу; 2) фейкові новини. Використання фейкових новин у політичних цілях може маніпулювати громадською думкою та впливати на виборчі процеси; 3) інформаційні атаки. Кібератаки на державні інформаційні системи створюють загрозу для їх стабільної роботи, що може дестабілізувати управлінські процеси.

Підрозділ 1.2. «Правове регулювання інформаційного простору» присвячено питанню правового регулювання інформаційного простору як важливого елемента забезпечення інформаційних процесів у державі.

Правове регулювання інформаційного простору становить собою комплексний і динамічний процес, який охоплює широкий спектр суспільно значущих аспектів, зокрема забезпечення свободи вираження поглядів, гарантування права на доступ до публічної інформації, охорону персональних даних, а також протидію кіберзлочинності й поширенню недостовірної інформації.

У дослідженні з'ясовано, що конституційні засади правового регулювання інформаційного простору виступають фундаментом для визначення меж свободи інформації та допустимих форм її обмеження. Вони забезпечують баланс між реалізацією права на вільне висловлення думок і необхідністю захисту громадського порядку, національної безпеки та особистої недоторканності. Закріплені в Конституції України норми гарантують кожному захист від поширення неправдивої або конфіденційної інформації, що є надзвичайно важливим у межах дослідження впливу чутток як інструменту дестабілізації адміністративного управління та підриву довіри до органів влади.

Встановлено, що розвиток інформаційного суспільства та цифрових технологій вимагає від законодавства більшої гнучкості та адаптивності, здатності реагувати на динамічні зміни в інформаційних відносинах і забезпечувати баланс між стабільністю кіберпростору та впровадженням інноваційних рішень. Ефективна правова модель має враховувати як національні, так і глобальні виклики, стандартизуючи регулювання, водночас, дозволяючи адаптацію до специфіки окремих регіонів чи наддержавних утворень. Це підкреслює необхідність гармонізації національного та міжнародного інформаційного законодавства для формування безпечного та стабільного інформаційного середовища.

У підрозділі 1.3. *«Основні джерела та причини виникнення чутток»* зазначено, що чутки виступають невід'ємним елементом інформаційного простору та однією з найдавніших форм комунікації, що існувала задовго до виникнення письма. Вони відігравали і продовжують відігравати суттєву роль у трансляції знань, формуванні суспільної свідомості, впливі на колективну поведінку, політичні процеси, адміністративне управління та соціально-економічну динаміку. Як інструмент неофіційної комунікації, чутки здатні як

консолідувати, так і дестабілізувати соціальні системи, формуючи уявлення громадськості про події, явища та дії владних інституцій. Вони можуть підживлювати деструктивний інформаційний вплив, посилюючи ефект дезінформаційних повідомлень, або навіть слугувати основою для формування систематизованих дезінформаційних кампаній.

Вивчення особливостей формування чуток у різних історичних і соціальних періодах підтверджує, що основними детермінантами їх виникнення є важливість подій для суспільства, інформаційна невизначеність та підвищена актуальність питань. До того ж, як показав аналіз, джерелами виникнення, поширення та трансформації чуток є різноманітні людські потреби.

Розвиток засобів масової комунікації, а згодом і трансформація суспільства в інформаційне середовище внаслідок революційних змін, забезпечили широкомасштабний доступ до різноманітних сфер знань. Сучасне суспільство отримало можливість оперативного доступу до інформації у режимі реального часу. Водночас, зміна інформаційного ландшафту сприяла зростанню значущості неформальних каналів комунікації, зокрема чуток, які набули нової функціональної ваги в умовах інформаційної насиченості.

Зроблено висновок, що поширення чуток є не лише наслідком комунікаційних прорахунків у системі публічного управління, а й потенційним інструментом цілеспрямованого впливу. Ця тенденція особливо загострюється в умовах воєнного стану, коли інформаційна безпека набуває критичного значення. У таких обставинах чутки перестають бути лише побічним продуктом нестачі інформації, так як вони перетворюються на зброю інформаційно-психологічної боротьби, що активно використовується в цифровому середовищі.

Підрозділ 1.4. «Поняття, різновиди та функції чуток» присвячений дослідженню чуток, що становлять невід’ємну частину сучасного інформаційного середовища.

На основі аналізу праць дослідників феномену чуток, з’ясовано, що чутки – це неофіційні повідомлення, достовірність яких є непідтвердженою або лише частково підтвердженою, що поширюються в процесі неформального спілкування та здатні істотно впливати на формування громадської думки й соціальних настроїв. Вони можуть містити як повністю достовірні факти, так і напівправдиві або вигадані відомості. Найчастіше чутки виникають та поширюються в умовах інформаційного вакууму, браку офіційних роз’яснень чи в періоди підвищеної соціальної напруги.

Окремої уваги заслуговує те, що класифікація чуток може здійснюватися як за тематичною ознакою, так і з огляду на їхнє ставлення до реальності, що дозволяє виділити різні типи інформаційних проявів і оцінити їхній вплив на суспільну свідомість. Відповідно у межах дослідження впливу чуток на адміністративний благоустрій держави подібна класифікація має важливе значення, оскільки дозволяє встановити закономірності їхнього поширення та характер впливу на управлінські процеси. Такий підхід створює підґрунтя для формування цілісної системи заходів із мінімізації негативних наслідків дезінформаційних проявів у сфері публічного управління.

Встановлено, що чутки відіграють адаптаційну та пізнавальну роль у соціальному середовищі, а в контексті політичних процесів їхній вплив набуває

підвищеної складності та багатогранності. У сфері адміністративного благоустрою держави вони можуть виконувати як конструктивну функцію, сприяючи обміну інформацією та суспільному реагуванню на управлінські рішення, так і деструктивну, коли спричиняють недовіру до органів влади чи викривлення громадської думки.

У розділі 2 **«Механізм адміністративно-правового забезпечення протидії дезінформації»** в межах двох підрозділів охарактеризовано зміст та структуру адміністративно-правового механізму протидії дезінформації у контексті забезпечення стабільності державного управління, досліджено особливості юридичної відповідальності за поширення дезінформації, у тому числі чуток, що завдають шкоди публічному порядку, авторитету органів влади, національній безпеці.

У підрозділі 2.1. *«Зміст та структура механізму адміністративно-правового забезпечення протидії чуткам»* зазначено, що зміст механізму адміністративно-правового забезпечення протидії чуткам безпосередньо пов'язаний із конституційними засадами функціонування держави, адже саме вони визначають межі та напрями правового впливу на суспільні відносини.

Запропоновано під механізмом адміністративно-правового забезпечення протидії чуткам розуміти єдину цілісну систему засобів та інструментів за допомогою яких здійснюється регулювання суспільних відносин, пов'язаних з виникненням, поширенням чуток, а також забезпеченням мінімізації або цілковитої безпеки від їх деструктивного впливу. До такої системи необхідно віднести комплексну діяльність органів публічної адміністрації з розробки та впровадження нормативних актів, що окреслюють права й обов'язки суб'єктів даного виду суспільних відносин, а також організаційних та практичних заходів для контролю за дотриманням цих норм.

Обґрунтовано, що результативність протидії чуткам та дезінформації залежить від ефективного функціонування всієї системи та злагодженої діяльності її основних суб'єктів. Динамічний характер дезінформаційних практик обумовлює необхідність постійного удосконалення механізмів протидії, їхньої адаптивності до нових викликів і загроз. У цьому контексті особливого значення набуває комплексний підхід, що включає систематичний аналіз інформаційного середовища, оновлення стратегій інформаційної безпеки та міжсуб'єктну координацію. Взаємодія державних органів, місцевого самоврядування, медіа, громадських організацій та приватного сектору формує основу стійкості інформаційного простору. При цьому державні структури забезпечують нормативно-правову базу та контрольні функції, журналістика – об'єктивне та збалансоване висвітлення подій, а громадські ініціативи та освітні програми сприяють розвитку медіаграмотності та критичного мислення суспільства, що є одним із найефективніших інструментів протидії дезінформації.

Підрозділ 2.2. *«Юридична відповідальність за поширення дезінформації»* присвячений характеристиці різних видів юридичної відповідальності за розповсюдження недостовірної інформації.

Встановлено, що одним із видів юридичної відповідальності, у тому числі й за таке правопорушення, як поширення дезінформації, є дисциплінарна

відповідальність. Вона є допоміжним правовим інструментом, спрямованим на підтримання внутрішнього порядку, службової дисципліни та професійної етики. Дисциплінарна відповідальність не має широкого впливу на правовий статус особи в суспільстві, проте у поєднанні з іншими видами юридичної відповідальності відіграє важливу роль у формуванні цілісної системи протидії дезінформації та забезпеченні адміністративного благоустрою держави.

На основі проведеного дослідження з'ясовано, що цивільно-правова відповідальність за поширення неправдивої інформації забезпечує баланс між свободою слова та захистом честі, гідності й репутації особи. В умовах стрімкого розвитку цифрових технологій та соціальних мереж вона стає ключовим механізмом протидії дезінформації, гарантує право громадян на достовірну інформацію та формує безпечне інформаційне середовище.

Констатовано, що поряд із цивільно-правовими механізмами захисту прав особи, важливу роль у протидії поширенню дезінформації відіграє адміністративна відповідальність, яка забезпечує державне регулювання та запобігання поширенню недостовірних відомостей у суспільстві. Законодавство України визначає конкретні склади адміністративних правопорушень у цій сфері, передбачаючи штрафи та інші види санкцій за їх вчинення.

У дослідженні зазначено, що на відміну від адміністративної чи цивільно-правової, кримінальна відповідальність передбачає застосування покарань, що значно обмежують права і свободи особи, зокрема йдеться про позбавлення волі. Законодавець вдається до такого рівня репресивності лише тоді, коли неправдиві відомості завдають істотної шкоди суспільним інтересам, порядку та безпеці держави.

Розділ 3 «Напрями вдосконалення протидії негативному впливу чуток на адміністративний благоустрій держави» складається з двох підрозділів, у яких досліджено проблемні аспекти функціонування системи протидії дезінформації та запропоновано шляхи підвищення її ефективності, а також проаналізовано зарубіжний досвід правового реагування на інформаційні загрози й надано оцінку можливості його адаптації до українських реалій.

У підрозділі 3.1. *«Проблемні аспекти підвищення ефективності протидії дезінформації та шляхи їх вирішення»* акцентовано увагу на необхідності формування нових юридичних категорій, що дозволить створити надійну правову основу для ефективної та системної протидії дезінформації на національному рівні. Однак самих лише нормативних змін недостатньо, адже в умовах інформаційної глобалізації та гібридних загроз Україна зіштовхується з безпрецедентним зростанням обсягів дезінформації. Це явище має безпосередній вплив на національну безпеку та адміністративний благоустрій держави, що, у свою чергу, вимагає налагодження чіткої координації між органами державної влади у сфері інформаційної політики, кібербезпеки та національної безпеки.

Для всебічного розуміння проблематики протидії дезінформації та чуток у сфері адміністративного благоустрою держави доцільно враховувати технологічний вимір дезінформаційних впливів, які на сучасному етапі переважно формуються та поширюються у цифровому середовищі.

З'ясовано, що одним із чинників, який ускладнює підвищення ефективності протидії дезінформації, є недостатній рівень медіаграмотності та медіаосвіти населення. Брак критичного мислення, умінь перевіряти достовірність джерел та розпізнавати маніпулятивний контент сприяє швидкому поширенню чуток і фейкових повідомлень. Відсутність системного підходу до формування медіаосвітніх компетентностей громадян унеможливорює ефективне реагування на інформаційні загрози. Тому розвиток медіаграмотності має стати одним із ключових напрямів державної політики у сфері інформаційної безпеки та запобігання дезінформації.

У підрозділі 3.2. *«Зарубіжний досвід адміністративно-правової стійкості до інформаційних загроз»* здійснено аналіз зарубіжного досвіду правового реагування на інформаційні загрози.

Міжнародна практика демонструє, що ефективна протидія інформаційним викликам можлива виключно за умови системного підходу, який поєднує вдосконалене правове регулювання, належну інституційну спроможність органів державної влади та високий рівень цифрової грамотності суспільства. У цьому контексті показовими є приклади США, Німеччини, Естонії, Ізраїлю та Франції, де активно реалізуються національні стратегії кібербезпеки, створюються спеціалізовані органи для боротьби з інформаційними атаками, а також розробляється сучасне законодавство у сфері захисту персональних даних і регулювання контенту в інтернеті. Водночас підходи до забезпечення інформаційної безпеки в різних державах істотно різняться: демократичні країни намагаються зберегти баланс між безпекою та правами людини, тоді як авторитарні режими нерідко використовують інформаційні загрози як підставу для посилення контролю над суспільством.

Встановлено, що одним із засобів боротьби з дезінформацією, яким користуються впливові світові країни, є стратегічні комунікації, зокрема у формі – публічної дипломатії. Йдеться про здійснення впливу на громадську думку або на окремих посадових осіб, до повноважень яких належить ухвалення важливих стратегічних рішень як у зарубіжних країнах, так і всередині держави, шляхом використання радіо- та телемовлення, кінопродукції, публікацій, культурних заходів тощо. Такі заходи дозволяють формувати позитивний імідж держави, протидіяти дезінформаційним кампаніям та сприяти поширенню достовірної інформації серед різних аудиторій.

Акцентовано увагу на тому, що адаптація зарубіжного досвіду до українських умов повинна здійснюватися не механічно, а з урахуванням національної правової системи, інституційних можливостей і специфіки суспільного розвитку, що дозволить підвищити ефективність протидії інформаційним загрозам та зміцнити адміністративно-правову стійкість держави.

ВИСНОВКИ

Підсумки проведеного дослідження засвідчують ефективне виконання поставленої мети та завдань, а отримані результати стали базою для формування

висновків, рекомендацій і узагальнень, що мають як теоретичну, так і практичну цінність. Основні положення такі:

1. Інформація виступає ключовим чинником у формуванні адміністративного благоустрою держави, оскільки саме на її основі здійснюється управлінська діяльність органів публічної влади та забезпечується реалізація принципу відкритості і прозорості управлінських процесів. Достовірні та своєчасні відомості є підґрунтям для ухвалення ефективних адміністративних рішень, спрямованих на підтримання правопорядку, захист прав і свобод громадян, а також розвиток інституційної спроможності держави. Водночас викривлена або недостовірна інформація здатна дестабілізувати адміністративні механізми, породжувати суспільну недовіру та ускладнювати функціонування правової системи. Отже, інформація набуває статусу стратегічного ресурсу, від належного використання якого залежить стабільність, ефективність та легітимність адміністративного благоустрою держави.

2. Правове регулювання інформаційного простору в контексті адміністративно-правових відносин дозволяє констатувати, що національне законодавство України створює нормативно-правові засади для формування відкритого, безпечного та ефективного інформаційного середовища як складової адміністративного устрою держави.

На сьогодні нормативно-правова база України у сфері інформації загалом відповідає сучасним європейським та міжнародним стандартам. Разом з тим, на практиці існує низка суттєвих недоліків, що ускладнюють ефективну реалізацію правових норм. Зокрема, спостерігається фрагментарність законодавчого регулювання, відсутність належної узгодженості між окремими нормативно-правовими актами, а також недостатній розвиток підзаконних актів, які забезпечували б механізми реалізації задекларованих принципів. Проблемними залишаються питання застосування законодавства зокрема, у сфері доступу до публічної інформації, захисту персональних даних, протидії дезінформації та ін. Окрему стурбованість викликає недостатня адаптація правових норм до новітніх цифрових викликів, а саме: функціонування соціальних мереж, платформ штучного інтелекту, використання цифрових технологій у державному управлінні. Крім того, брак системного контролю, ефективного правозастосування та відповідної підготовки кадрів у сфері інформаційного права знижує ефективність реалізації положень чинного законодавства та створює передумови для виникнення правової невизначеності й зловживань.

Відповідно, виходячи з вищезазначеного, для оптимізації правового регулювання інформаційного простору запропоновано впровадити такі заходи: 1) оновити законодавство з урахуванням розвитку цифрових технологій для комплексного регулювання інформаційної безпеки та прав учасників інформаційного простору; 2) посилити механізми протидії фейковим новинам і дезінформації; 3) зміцнити кібербезпеку через впровадження нових стандартів і розвиток спеціалізованих інституцій; 4) гармонізувати національне законодавство з міжнародними стандартами, особливо щодо захисту персональних даних і боротьби з кіберзлочинністю; 5) підвищувати цифрову грамотність та правову культуру населення і фахівців.

Реалізація цих заходів сприятиме створенню сучасного, безпечного та правового інформаційного простору, здатного адекватно реагувати на виклики цифрової епохи та забезпечувати захист прав і свобод громадян.

3. На підставі аналізу різних наукових досліджень виокремлено основні джерела та причини, що сприяють виникненню і поширенню чуток, які водночас доповнені авторським баченням з урахуванням сучасних соціально-політичних умов:

1) інформаційна невизначеність і дефіцит достовірної інформації. В умовах нестабільності, криз або швидких змін у суспільстві відсутність повноцінних і своєчасних офіційних повідомлень створює вакуум, який заповнюють чутки. Цей феномен є особливо актуальним в періоди воєнних дій та соціально-політичних трансформацій;

2) психологічна потреба в поясненні та контролі. Люди схильні шукати логіку і сенс у подіях, особливо коли офіційна інформація є складною або недостатньо емоційно забарвленою. Чутки компенсують цей дефіцит, надаючи прості, емоційно насичені пояснення, які легко засвоюються і поширюються;

3) низький рівень медіаграмотності та політичної свідомості. Відсутність критичного мислення та навичок аналізу інформації сприяє легковірному прийняттю і поширенню неперевіраних тверджень;

4) соціальні та комунікаційні мережі як платформи поширення. Сучасні цифрові платформи, соціальні мережі та месенджери створюють сприятливе середовище для швидкого розповсюдження чуток, де вони часто маскуються під достовірну інформацію або авторитетні джерела;

5) маніпулятивні цілі різних суб'єктів. Чутки можуть штучно генеруватися та поширюватися як інструмент політичних, економічних або соціальних маніпуляцій для досягнення певних інтересів – підризу довіри до інституцій, дискредитації опонентів чи формування потрібного суспільного настрою;

6) культурно-соціальні особливості і локальні контексти. Важливу роль відіграють традиції, історичний досвід та локальні соціальні структури, які можуть підтримувати схильність до поширення певних типів чуток.

4. Основні джерела і причини виникнення чуток можуть бути інтегровані у специфіку публічного управління, а саме йдеться про:

– дефіцит офіційної комунікації органів влади. В умовах кризи або нестабільності органи публічної влади часто не встигають оперативно надавати чітку, системну та зрозумілу інформацію. Це створює інформаційний вакуум, у якому зростає роль неофіційних каналів. Поширення чуток у таких випадках виконує функцію «заповнення прогалин», проте підриває довіру до офіційних джерел, що безпосередньо впливає на легітимність управлінських рішень;

– низький рівень комунікативної компетенції влади. Коли управлінські рішення виглядають складними, суперечливими або не мають публічного обґрунтування, громадяни шукають альтернативні пояснення. Це породжує чутки як спробу створити зрозумілу версію управлінських дій. Отже, нестача прозорого пояснення публічної політики підсилює поширення домислів, які можуть суперечити дійсності, але емоційно задовольняють очікування громадян;

- вразливість до дезінформації у публічному середовищі. Без належної підготовки до критичного сприйняття інформації громадяни легко потрапляють під вплив чуток. У системі публічного управління це призводить до втрати контролю над наративами, формування альтернативних інтерпретацій державної політики та розриву між офіційним дискурсом і громадським сприйняттям;

- паралельні канали впливу, не контрольовані державою. Цифрові платформи стали альтернативним публічним простором, у якому формуються думки, оцінки й очікування щодо дій органів влади. Якщо публічне управління не інтегрує ці канали у власну інформаційну політику, виникає ризик, що інформаційний порядок денний буде визначатися через чулки, маніпуляції;

- використання чуток у боротьбі за політичний або адміністративний вплив. У межах публічного управління чулки можуть використовуватися свідомо, як інструмент тиску або делегітимізації опонентів, зниження авторитету керівників, підризу рішень або дестабілізації внутрішніх структур;

- локальні уявлення про владу і способи передавання інформації. У публічному управлінні важливо враховувати, що в окремих регіонах або соціальних групах традиції довіри до неформальних джерел можуть переважати над довірою до офіційної влади. У таких контекстах чулки виконують роль народної інтерпретації управлінських процесів і впливають на сприйняття державних рішень не гірше за медіа.

5. У правовій площині чулки – це неофіційні повідомлення непідтвердженої або частково підтвердженої достовірності, що поширюються в неформальному спілкуванні та впливають на громадську думку й соціальні настрої. У сфері державного управління вони набувають правового значення, оскільки можуть порушувати публічний порядок, впливати на довіру до органів влади та створювати юридичні ризики для реалізації адміністративних рішень.

6. Виходячи з визначення та враховуючи вплив чуток на державне управління, окреслено їх різновиди та означено функції, які вони виконують у суспільстві, а саме:

- інформаційні чулки передають нові або уточнені дані про події, рішення органів влади та суспільні процеси. Вони виконують інформаційну функцію, заповнюючи інформаційний вакуум і формуючи обізнаність громадян. У правовому контексті такі чулки допомагають громадянам оцінювати законність дій органів влади. Вплив на адміністративний благоустрій проявляється у більшому розумінні громадянами адміністративних рішень, зменшенні ризику порушень публічного порядку та підвищенні ефективності реалізації управлінських заходів;

- соціально-адаптаційні чулки стосуються норм поведінки та очікувань у колективах і громадах. Вони сприяють інтеграції нових членів, формуванню соціальних норм і групової солідарності, а в правовій площині підтримують дотримання адміністративних правил. Для адміністративного благоустрою такі чулки забезпечують стабільність громад і колективів, допомагаючи підтримувати порядок і ефективно виконання норм благоустрою;

- маніпулятивні чулки містять перебільшену або спотворену інформацію з метою впливу на думку чи поведінку людей. Їхня функція полягає у зміні рівня

довіри до органів влади, стимулюванні підтримки або опору управлінським рішенням та створенні юридичних ризиків. Для адміністративного благоустрою вони можуть підривати ефективність реалізації рішень, провокувати конфлікти або порушення публічного порядку;

– розважальні та релаксаційні чутки мають мінімальний інформаційний зміст і виконують емоційно-регулятивну роль, знижуючи соціальну напругу та підтримуючи психологічний клімат у колективах. У правовому та адміністративному аспектах вони сприяють збереженню соціальної стабільності, що опосередковано підтримує належний рівень адміністративного благоустрою.

7. Зміст і структура механізму адміністративно-правового забезпечення протидії чуткам полягають у поєднанні нормативно-правових засад, організаційно-інституційних елементів та практичних заходів реалізації. Його зміст визначається системою правових норм, спрямованих на регулювання інформаційної діяльності та відповідальності за поширення недостовірних відомостей. Структурно механізм охоплює коло уповноважених суб'єктів (державних органів, органів місцевого самоврядування, інститутів громадянського суспільства, медіа, приватних структур), методи і форми їхньої взаємодії, а також інструменти превентивного, контрольного й санкційного характеру. Отже, ефективність протидії чуткам забезпечується не лише через координацію діяльності всіх учасників, а й через чітко сформовану нормативну, інституційну та організаційну основу адміністративно-правового механізму.

8. Особливістю юридичної відповідальності за поширення дезінформації, зокрема чуток, є її спрямованість на захист не лише приватних прав громадян, але й публічних інтересів та безпеки держави. Такі прояви дезінформації можуть негативно впливати на громадський порядок, підривати авторитет органів державної влади та загрожувати національній безпеці, що обумовлює необхідність комплексного правового реагування. Цивільно-правові засоби у цьому контексті спрямовані на відновлення репутації та компенсацію шкоди, завданої поширенням недостовірної інформації, тоді як адміністративні механізми дозволяють оперативно реагувати на публічні загрози, встановлювати обмеження та запобіжні заходи щодо осіб, які поширюють чутки з потенційно деструктивним ефектом. Кримінально-правові норми застосовуються у разі, коли поширення дезінформації створює реальну загрозу державній безпеці або соціальній стабільності, підкреслюючи суспільну небезпеку таких діянь та необхідність суворого реагування. Дисциплінарна відповідальність у цьому контексті доповнює систему заходів, регулюючи поведінку працівників у межах організацій та забезпечуючи дотримання професійної етики. В цілому, специфіка юридичної відповідальності за поширення дезінформації полягає в її багаторівневому характері, який поєднує превентивні, захисні та каральні функції, створюючи ефективний правовий механізм протидії інформаційним загрозам та підтримання стабільності публічного та державного порядку.

9. У сучасних умовах динамічного розвитку цифрових технологій та інформаційних комунікацій ключовим викликом для держави стає протидія поширенню недостовірних повідомлень, що охоплюють як свідому дезінформацію, так і неперевірені чутки. Вони виступають чинником

дестабілізації адміністративного благоустрою, оскільки здатні: формувати викривлене сприйняття державної політики та управлінських рішень; підривати довіру до органів влади й демократичних інститутів; спричиняти суспільну паніку, соціальну поляризацію та конфліктність; знижувати ефективність реалізації публічних програм та адміністративного регулювання.

На законодавчому рівні очевидно є потреба у введенні нових правових категорій, що дозволять чіткіше розмежовувати різновиди інформаційних впливів. Зокрема, доцільним видається нормативне закріплення таких понять, як «дезінформація», «чутка», «маніпулятивна інформація», «деструктивний інформаційний вплив», «інформаційно-психологічна дезінформація», «систематизована дезінформаційна діяльність», «цифрові дезінформаційні практики», «інформаційний суверенітет держави», а також вироблення комплексного правового інституту протидії зазначеним явищам. Це забезпечить можливість не лише визначати відповідальність за поширення неправдивих відомостей, а й розробити превентивні механізми нейтралізації їхнього впливу на громадський порядок та адміністративний благоустрій.

Окрім правового механізму протидії поширенню чуток та дезінформації, особливого значення набувають також організаційний, технологічний та освітній напрями.

Організаційний аспект передбачає інституційне посилення статусу та функціональних повноважень Центру протидії дезінформації при РНБО України, який доцільно визначити як головний координаційний орган у сфері боротьби з дезінформацією та інформаційними загрозами, регламентувавши при цьому чіткий розподіл повноважень між іншими органами державної влади.

Технологічний аспект охоплює впровадження сучасних цифрових інструментів, зокрема алгоритмів штучного інтелекту, систем моніторингу соціальних мереж та фактчекінгових платформ, що забезпечують оперативне виявлення, перевірку та нейтралізацію недостовірних або маніпулятивних інформаційних повідомлень.

Освітній аспект має на меті підвищення рівня медіаграмотності та формування навичок критичного мислення громадян, що виступає превентивним механізмом проти неконтрольованого впливу чуток на суспільну свідомість та сприяє зміцненню інформаційної стійкості держави.

10. Порівняльне дослідження зарубіжних моделей адміністративно-правового реагування на інформаційні загрози засвідчує, що ефективність систем протидії дезінформації та гібридним впливам формується завдяки інтегрованому застосуванню різних заходів.

Встановлено, що впровадження міжнародного досвіду сприятиме вдосконаленню національної моделі адміністративно-правового забезпечення інформаційної безпеки, що є важливою умовою зміцнення стійкості держави до сучасних інформаційних загроз.

Разом з тим, акцентовано увагу на тому, що ефективна протидія дезінформації на національному рівні потребує не лише розуміння масштабів та механізмів інформаційного впливу з боку зовнішніх суб'єктів, але й обов'язкового врахування національної правової специфіки та інституційної

спроможності органів влади, що забезпечує оперативне виявлення, нейтралізацію та координацію заходів із протидії інформаційним загрозам.

Національна правова специфіка визначає рамки, у межах яких можуть застосовуватися правові механізми реагування на інформаційні загрози, а також обумовлює відповідність заходів конституційним гарантіям прав і свобод громадян. Водночас потенціал державних органів забезпечує їх здатність оперативно виявляти, оцінювати та нейтралізувати дезінформаційні кампанії, координувати дії між різними органами та застосовувати певні заходи на основі законодавчо встановлених повноважень. Відповідно без належного поєднання цих двох чинників будь-які запозичення зарубіжних практик або інноваційних моделей протидії дезінформації можуть виявитися неефективними, оскільки вони потребують адаптації до конкретного правового та інституційного середовища країни.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Кравчук В. Л. Інформаційна безпека в контексті протидії чуткам. *Європейські перспективи*. 2024. № 4. С. 260–264.
2. Кравчук В. Л. Проблемні аспекти підвищення ефективності протидії дезінформації та шляхи їх вирішення. *Право.ua*. 2024. № 4. С. 270–274.
3. Kravchuk V. L. The role of artificial intelligence in countering disinformation: administrative and legal aspects. *Legal, Economic Science and Praxis*. 2024. № 15. С. 9–13.
4. Кравчук В. Л. Система і правовий статус суб'єктів адміністративно-правового забезпечення протидії дезінформації. *Наше право*. 2025. № 1. С. 198–202.
5. Кравчук В. Л. Міжнародний досвід адміністративно-правового забезпечення протидії дезінформації. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2025. № 6. С. 142–144.

Опубліковані праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

6. Кравчук В. Л. Зарубіжний досвід протидії поширенню фейкової інформації. *Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії та міжнародний досвід: матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції (м. Тернопіль, 28 квітня 2023 р.)*. Тернопіль, 2023. С. 477–478.
7. Кравчук В. Л. Поняття, різновиди і функції чуток, їх вплив на суспільство та державу. *Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії та міжнародний досвід: матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції (м. Тернопіль, 19–20 квітня 2024 р.)*. Тернопіль, 2024. С. 345–347.
8. Кравчук В. Л. Історичний феномен появи чуток. *Правова система України в умовах європейської інтеграції: погляд студентської молоді: збірник*

матеріалів VII Міжнародної наукової студентської конференції (м. Тернопіль, 15 травня 2024 р.). Тернопіль, 2024. С. 234–236.

9. Кравчук В. Л. Соціальні та правові наслідки поширення фейкової інформації. *Технології та суспільство: взаємодія, вплив, трансформація*: матеріали III Міжнародної наукової конференції (м. Львів, 17 січня 2025 р.). Вінниця: ТОВ «УКРЛОГОС Груп», 2025. С.165–167.

10. Кравчук В. Л. Аналіз наукових джерел щодо трактування феномену чуток. *Теорія модернізації в контексті сучасної світової науки*: матеріали IV Міжнародної наукової конференції (м. Мукачево, 24 січня 2025 р.). Вінниця: ТОВ «УКРЛОГОС Груп», 2025. С. 181–183.

11. Кравчук В. Л. Значення інформаційного забезпечення у формуванні системи адміністративного благоустрою держави. *Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії та міжнародний досвід*: матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції (м. Тернопіль, 2–3 травня 2025 р.). Тернопіль, 2025. С. 37–39.

АНОТАЦІЯ

Кравчук В. Л. Вплив чуток на адміністративний благоустрій держави. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – Західноукраїнський національний університет, Тернопіль, 2026.

Дисертаційне дослідження присвячено комплексному науково-теоретичному аналізу впливу чуток на адміністративний благоустрій держави. З'ясовано, що чутки є особливим видом соціально-інформаційного феномену, який має значний потенціал впливу на суспільну свідомість і процеси державного управління. Визначено, що в умовах інформаційних війн і гібридних загроз чутки можуть використовуватися як інструмент дестабілізації адміністративної системи, формування недовіри до органів влади, порушення громадського порядку та послаблення державних інституцій. У зв'язку з цим обґрунтовано необхідність створення цілісної системи правових і організаційних заходів, спрямованих на запобігання поширенню неправдивих відомостей і нейтралізацію їх наслідків.

Досліджено чинну нормативно-правову базу України у сфері інформаційної безпеки, публічних комунікацій і захисту інформаційного простору, виявлено прогалини та суперечності у правовому регулюванні питань, пов'язаних із поширенням чуток та іншої недостовірної інформації. Запропоновано вдосконалити адміністративно-правовий механізм протидії дезінформації шляхом чіткого визначення повноважень органів публічної влади, підвищення рівня медіаграмотності населення та розвитку правової культури у сфері споживання інформації тощо.

Окрему увагу приділено аналізу зарубіжного досвіду правового реагування на поширення чуток та дезінформації. На основі порівняльно-правового аналізу виявлено ефективні підходи до протидії інформаційним загрозам у зарубіжних країнах, що можуть бути адаптовані в українських умовах.

Ключові слова: інформація, дезінформація, чутки, адміністративний благоустрій, адміністративно-правове забезпечення, нормативно-правові акти, правопорушення, юридична відповідальність, інформаційні загрози, ефективність протидії дезінформації, зарубіжний досвід.

ANNOTATION

Kravchuk V. L. The impact of rumors on the administrative improvement of the state. – *Qualifying scientific work on manuscript rights.*

Dissertation for obtaining the scientific degree of candidate of legal sciences for specialty 12.00.07 – administrative law and process; finance law; information law. – West Ukrainian National University, Ternopil, 2026.

The dissertation research is devoted to a comprehensive scientific and theoretical analysis of the impact of rumors on the administrative improvement of the state, determining their essence, socio-legal nature, and consequences for the functioning of public authority. The relevance of the topic is due to the growing role of information processes in modern society, the intensification of information threats, manipulation, and disinformation, which are becoming systemic and directly affect the effectiveness of public administration, the level of public trust in government bodies, and the state of national security.

The work clarifies that rumors are a special type of socio-informational phenomenon that has significant potential to influence public consciousness and administrative processes. Rumors are not only a means of informal communication, but also a factor in the formation of public opinion, which can be both neutral and destructive in nature. It has been proven that in the context of information wars, hybrid threats, and manipulative influence on mass consciousness, rumors are often used as a tool to destabilize the administrative system, undermine the authority of government bodies, disrupt public order, and weaken the institutional capacity of the state.

It is substantiated that the spread of rumors is a form of disinformation that harms public administration and national interests. In this regard, the need to develop a comprehensive system of legal, organizational, and communication measures aimed at preventing the spread of false information and neutralizing its consequences has been identified. A conceptual approach to defining the role of the state in ensuring the informational stability of society and administrative improvement has been proposed.

The study analyzed the current regulatory framework of Ukraine in the field of information security, public communications, access to information, personal data protection, and countering disinformation. Gaps, conflicts, and imperfections in the regulation of issues related to the spread of rumors and other unreliable information were identified, in particular with regard to determining liability for violations of information legislation. The need for a clear division of powers between public

authorities in the field of monitoring, responding to, and preventing information threats was substantiated.

Based on a generalization of theoretical positions, the author's definition of the concept of «rumors» has been formulated in legal terms as unofficial reports of unconfirmed or partially confirmed reliability, which are spread in informal communication and influence public opinion and social attitudes. In the sphere of public administration, they acquire legal significance, as they can violate public order, affect trust in the authorities, and create legal risks for the implementation of administrative decisions.

Based on the definition and taking into account the impact of rumors on public administration, their types are outlined and the functions they perform in society are identified.

It is proposed to improve the administrative and legal mechanism for countering disinformation. In this context, a comprehensive approach combining systematic analysis of the information environment, updating of information security strategies, and inter-agency coordination has become particularly important. The importance of developing the legal culture of the population in the field of information consumption, increasing the level of media literacy of citizens and civil servants, and forming a culture of trust in official sources is emphasized.

Particular attention is paid to analyzing foreign experience in legal responses to the spread of rumors and disinformation.

Based on a comparative legal analysis, approaches to countering information threats in foreign countries are examined. It has been found that the effectiveness of systems for countering disinformation and hybrid influences is formed through the integrated application of various measures.

It has been established that the introduction of international experience will contribute to the improvement of the national model of administrative and legal support for information security, which is an important condition for strengthening the state's resilience to modern information threats.

At the same time, attention is drawn to the fact that effective countering of disinformation at the national level requires not only an understanding of the scale and mechanisms of information influence by external actors, but also mandatory consideration of the specific national legal framework and institutional capacity of authorities, which ensures the rapid detection, neutralization, and coordination of measures to counter information threats.

Thus, the results of the dissertation research are of both theoretical and practical importance. They broaden scientific understanding of the nature of rumors in the context of administrative law, supplement the methodological basis for research on information security and public communications, and can also be used in the process of improving Ukrainian legislation in the field of information policy, public administration, and countering disinformation.

Key words: information, disinformation, rumors, administrative improvement, administrative and legal support, regulatory and legal acts, offenses, legal liability, information threats, effectiveness of countering disinformation, foreign experience.

Підписано до друку 16.02.2026 р.
Формат 60х90/16. Гарнітура Times.
Папір офсетний. Друк на дублікаторі.
Умов. друк. арк. 0,9. Обл.-вид. арк. 1,0.
Зам. № А001-26. Тираж 100 прим.

Видавець та виготовлювач
Західноукраїнський національний університет
вул. Львівська, 11, м. Тернопіль 46009

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців ДК № 7284 від 18.03.2021 р.*

Видавничо-поліграфічний центр «Університетська думка»
вул. Сергія Короля, 2, м. Тернопіль 46009
тел. (0352) 51-75-72
E-mail: edition@wunu.edu.ua